LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI (HE 147/2016) PÄÄSTÖKAUPASTA JOHTUVIEN EPÄSUORIEN KUSTANNUSTEN KOMPENSOIMISEKSI

1 Taustaa

Eduskunnan ympäristövaliokunta on pyytänyt Climate Leadership Council ry:ltä (jäljempänä CLC) kirjallista lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi päästökaupasta johtuvien epäsuorien kustannusten kompensoimisesta. CLCn lausunnossa otetaan kantaa kompensaatioon sekä ehdotetaan ratkaisua ilmastonmuutosta hillitsevien ratkaisujen kehittämiseen. CLCn asiantuntija on lisäksi kutsuttu ympäristövaliokuntaan kuultavaksi 6.10.2016. Kiitämme mahdollisuudesta lausua ja tulla kuulluksi asiassa.

2 Lausunto

Kommenttimme esitettyyn lakiehdotukseen (yhteenveto kohdassa 3) ovat seuraavat:

- Esitetty lakiehdotus on EUn päästökauppadirektiivin hengen ja tekstin mukainen.
- Vastaava kompensaatio on jo käytössä kahdeksassa Suomen energiaintensiivisen teollisuuden kilpailijamaassa EU- tai EFTA-alueella.
- CLC ei ota kantaa ehdotettuihin kompensointimääriin.

Ehdotamme myös, että Suomessa suunnitellaan ja toteutetaan kansalliseen päästökauppalainsäädäntöön kohdan 4 mukainen huutokauppatulojen suuntaaminen ilmasto- ja energiatoimiin. Liitteenä olevan raportin mukaan CO2-hinnalla kerättyjen tulojen käyttö energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian kehittämiseen on hyvin laajamittaista, EUn päästökaupan tuloistakin yli puolet käytetään tähän tarkoitukseen. Esimerkiksi Kalifornia, Quebec ja Ontario ovat perustaneet pitkän aikavälin kehitysrahastoja, joiden varoja käytetään ilmastonmuutosta hillitsevien ratkaisujen kehittämisen ja tarvittavien infrastruktuurimuutosten tukemiseen sekä muihin vähähiilisyystransformaation tarpeisiin. Tällä tavalla saadaan aikaan pitkäaikainen ”rahoitusmoottori” kilpailukyvyn kehittämiseen. Huutokauppatuloja tulisi suunnata erityisesti sellaisten ratkaisujen kehittämiseen ja käyttöönottoon, joilla on globaalia vientipotentiaalia tai jotka suuntautuvat liiketoiminnan hiilijalanjäljen pienentämiseen.

Lisäksi ehdotamme, että kun energiaintensiivisen teollisuuden päästökauppakompensaatiosta sovitaan, eduskunta samalla edellyttää hallitukselta tukea päästökaupan ohjausvaikutusta tehostavia toimiin käynnissä olevan päästökauppadirektiivin uusimisen yhteydessä.

3 Lakiehdotuksen yleisperustelut (lakiehdotustekstit kursiivilla)

Päästökauppa on Euroopan unionin ilmastopolitiikan keskeinen ohjauskeino. Päästökauppa aiheuttaa kustannuksia sen piirissä oleville toimijoille. Niin kauan kuin näiden toimijoiden globaaleihin kilpailijoihin ei kohdistu vastaavaa kustannusrasitusta on mahdollista, että kustannukset lisäävät niin sanottua hiilivuotoriskiä. Päästökauppadirektiivi mahdollistaa hiilivuotoriskin huomioimisen sille alttiilla toimialoilla. Päästökaupan epäsuoria kustannuksia on päästökauppadirektiivin mukaisesti mahdollista kompensoida kansallisesti päätettävien tukiohjelmien kautta.

Maailmanlaajuinen osallistuminen päästövähennystoimiin tasoittaa pitkällä aikavälillä kansainvälistä kilpailuasetelmaa. Pariisin ilmastosopimus tullee sovellettavaksi vuodesta 2020 eteenpäin. (5.10.2016 mennessä 62 maata oli ratifioinut Pariisin sopimuksen, vastaten >55% kasvihuonekaasupäästöistä. Tämä on varmistanut sopimuksen voimaantulon ennakoitua aiemmin.

Climate Leadership Council ry
c/o Sitra, PL 160 (Itämerenkatu 11-13), 00181 Helsinki

Sopimuksessa ei kuitenkaan ole osapuolia sitovia konkreettisia päästövähennystavoitteita, ainoastaan tavoite rajoittaa pitkän välin ilmaston lämpeneminen alle 2 asteeseen.)

Hiilidioksidipäästöjen hinnoittelujärjestelmät ovat yleistymässä maailmanlaajuisesti. Euroopan unionin päästökauppajärjestelmän lisäksi päästökauppajärjestelmiä, hiilidioksidiveroja tai muita maksuja on otettu tai ollaan ottamassa käyttöön muun muassa Yhdysvalloissa ja Kanadassa osavaltiotasolla, Etelä-Koreassa ja Kiinassa. Hiilidioksidipäästöjen hinnoittelun käyttöönotto tasoittaa kansainvälistä kilpailua.

Komissio pitää keskeisen tärkeänä, että tuki-intensiteetit alenevat asteittain. Tuki-intensiteetin on oltava asteittain laskeva, jotta vältetään riippuvuus tuesta. Lisäksi alenevalla tuki-intensiteetillä saavutetaan komission mukaan sekä pitkän aikavälin kannustimet ottaa ulkoisvaikutukset täysimääräisesti huomioon että lyhyen aikavälin kannustimet siirtyä vähähiilisiin teknologioihin. Komission antamassa ehdotuksessa päästökauppadirektiivin muutokseksi kaudelle 2021—2030 esitetään, että jäsenvaltioiden pitäisi kompensoida sähkön hintoihin siirtyviä merkittäviä päästökaupan epäsuoria kustannuksia toimialoille ja alatoimialoille, joihin kohdistuu hiilivuodon riski. Kompensaation edellytyksenä olisivat voimassa olevat valtiontuen suuntaviivat. Direktiiviehdotuksessa suositellaan lisäksi, että kompensoimiseen käytettäisiin jäsenvaltioiden saamia päästöoikeuksien huutokauppatuloja.

Päästökaupan valtiontukisuuntaviivoissa katsotaan, että hiilivuotoriskin välttämisellä on ympäristötavoite. Tuella pyritään välttämään kasvihuonekaasujen kokonaispäästöjen lisääntyminen sen vuoksi, että tuotantoa siirtyy EU:n ulkopuolelle eikä kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisestä ole tehty sitovaa kansainvälistä sopimusta.

28 päivänä toukokuuta 2015 julkistetun pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman mukaisesti Suomessa otetaan käyttöön päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaatio-ohjelma. Hallitusohjelman mukaan kompensaatio rahoitetaan päästöoikeuksien huutokauppatuloilla. Tuen kokonaismäärä ei saisi ylittää päästöoikeuksien huutokauppatulojen määrää. Pääministeri Juha Sipilän hallitus on linjannut, että tukiohjelman suuruus mitoitetaan 50 prosenttiin valtiontukisuuntaviivojen mukaisesta sallitusta enimmäistuesta. Näin ollen kansallisen ohjelman tuki-intensiteetit olisivat 40 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista vuosina 2016—2018 ja 37,5 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista vuosina 2019—2020.

Alla olevassa taulukossa esitetään arvio päästöoikeuden hintakehityksestä sekä tuensaajille maksettavasta tuesta maksuvuosittain. Taulukossa esitetään myös arvio päästöoikeuksien huutokauppatuloista tuen voimassaoloaikana.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Yht. 2017—2021
Päästöoikeuden hinta, euroa	8	8	8	9	11	-	-	-
Tuen määrä, miljoonaa euroa	-	-	43	43	43	46	56	232
Huutokauppatulot, miljoonaa euroa			118	135	166	220	244	883

4 Päästökauppadirektiivin kehitysvelvoite

EU:n päästökauppadirektiivissä (artikla 10, kohta 3) säädetään myös, että jäsenvaltioiden olisi käytettävä vähintään 50 prosenttia päästöoikeuksien huutokaupasta saatavista tuloista taikka näitä tuloja vastaava määrä ilmasto- ja energiatoimiin:

a) kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen, myös osallistumalla energiatehokkuutta ja uusiutuvien energialähteiden käyttöä edistävään maailmanlaajuiseen rahastoon sekä Poznanin ilmastonmuutoskonferenssissa toimintavalmiiksi saatettuun sopeuttamisrahastoon, ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sopeutuminen sekä päästöjen vähentämistä ja ilmastonmuutokseen sopeutumista koskevan tutkimuksen ja kehittämisen, myös demonstrointihankkeiden, rahoittaminen, mukaan luettuna osallistuminen Euroopan strategisen energiateknologiasuunnitelman aloitteisiin ja eurooppalaisten teknologiayhteisöjen aloitteisiin;

b) uusiutuvien energiamuotojen kehittäminen, jotta voidaan täyttää uusiutuvista lähteistä tuotetun energian 20 prosentin osuutta vuoteen 2020 mennessä koskeva yhteisön sitoumus, ja muiden turvalliseen ja kestävään vähähiiliseen talouteen siirtymistä edistävien teknologioiden kehittäminen sekä energiatehokkuuden tehostamista 20 prosentilla vuoteen 2020 mennessä koskevan yhteisön sitoumuksen täyttämisen edistäminen;

c) toimenpiteet, joilla pyritään välttämään metsien häviäminen sekä lisäämään metsitystä ja metsien uudelleenistutusta kehitysmaissa, jotka ovat ratifioineet kansainvälisen ilmastonmuutossopimuksen, siirtämään teknologiaa ja helpottamaan ilmastonmuutoksen kielteisiin vaikutuksiin sopeutumista näissä maissa;

d) hiilidioksidin sitominen metsätoiminnan avulla yhteisössä;

e) erityisesti kiinteitä fossiilisia polttoaineita käyttävistä voimaloista ja usealta teollisuuden toimialalta ja toimialan osalta peräisin olevan hiilidioksidin ympäristön kannalta turvallinen talteenotto ja geologinen varastointi, myös kolmansissa maissa;

f) vähäpäästöisiin ja julkisiin liikennemuotoihin siirtymiseen rohkaiseminen;

g) energiatehokkuuden ja puhtaan teknologian tutkimuksen ja kehittämisen rahoittaminen tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvilla aloilla;

h) energiatehokkuuden ja lämpöeristyksen parantamiseen tähtäävät tai rahoitustukea tarjoavat toimenpiteet pieni- ja keskituloisiin kotitalouksiin liittyviin yhteiskunnallisiin näkökohtiin vastaamiseksi;

i) yhteisön järjestelmän hallinnollisten kustannusten kattaminen.

Helsingissä 5.10.2016

Jouni Keronen

Toiminnanjohtaja

Climate Leadership Council ry